

засобів. Для цього можна запропонувати дітям для порівняння дві загадки, запитати яка з цих двох їм більше сподобалася і чому. Запропонувати підібрати визначення до слова, яке позначає відгадку. Пізніше, коли діти засвоять жанрові особливості метафоричних загадок, можна запропонувати дітям самим придумувати загадки про предмети і явища дійсності.

Висновки. Отже, робота з фольклорними творами виступає важливим інструментом розвитку психічних процесів у школярів із порушеннями інтелекту та сприяє вихованню таких рис характеру, як чесність, відвертість, працелюбність, дружелюбність та інші. Застосування описаних методичних прийомів використання фольклорного матеріалу в роботі з учнями означеної категорії потребує врахування рівня розвитку пізнавальних можливостей таких школярів.

Перспектива дослідження. Подальшою перспективою нашого дослідження є визначення ефективних прийомів роботи з фольклорним матеріалом, як у молодших, так і в старших класах спеціальних закладів середньої освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Волков Г. Н. Этнопедагогика. Москва: Просвещение, 1999. 168с.
2. Гавриш Н. Использование малых фольклорных форм. *Дошкольное воспитание*. 1991. №9. С. 16–20.
3. Сухомлинський В. О. Павлишська середня школа. Київ: Радянська школа, 1977. 275 с.
4. Український фольклор: хрестоматія. Київ: Освіта, 1997. 312 с.

Геренко Анастасія Олександрівна

магістрантка спеціальності 016 Спеціальна освіта
(Олігофренопедагогіка. Логопедія)
Сумського державного педагогічного університету
імені А. С. Макаренка
Науковий керівник – канд. пед. наук,
доцент **О. В. Колишкін**

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ДІТЕЙ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ

У статті розкрито особливості застосування здоров'язберезувальних технологій для дітей з інтелектуальними порушеннями. Сутність розглянутих технологій полягає в комплексній оцінці умов виховання і навчання, які дозволяють зберігати наявний стан учнів, формувати більш високий рівень їхнього здоров'я, навичок здорового способу життя, здійснювати моніторинг показників індивідуального розвитку, прогнозувати можливі зміни здоров'я і проводити відповідні психолого-

педагогічні, корегувальні, реабілітаційні заходи з метою забезпечення успішності навчальної діяльності та її мінімальної фізіологічної «вартості», покращення якості життя суб'єктів освітнього середовища..

Ключові слова: здоров'язбережувальні технології, рухова сфера, застосування, діти з інтелектуальними порушеннями.

Gerenko Anastasia Alexandrovna

Master's degree in 016 Special Education
(Oligophrenopedagogy. Speech Therapy)

Sumy State Pedagogical A. S. Makarenko University

Supervisor - Ph.D. ped. sciences,

Associate Professor **O.V. Kolishkin**

FEATURES OF USING HEALTH TECHNOLOGIES FOR CHILDREN WITH INTELLECTUAL DISORDERS

The article reveals the peculiarities of the use of health technologies for children with intellectual disabilities. The essence of these technologies is a comprehensive assessment of the conditions of education and training, which allow to maintain the current state of students, to form a higher level of their health, healthy lifestyle skills, monitor individual development, predict possible health changes and conduct appropriate psychological pedagogical, corrective, rehabilitation measures to ensure the success of educational activities and its minimum physiological "value", improving the quality of life of the educational environment .

Keywords: health technologies, motor sphere, application, children with intellectual disabilities.

Постановка проблеми. На початку XXI століття у зв'язку з погіршенням екологічної ситуації, зниженням рівня добробуту суспільства, стрімкою технологізацією життя й пов'язаним із цим зменшенням рухової активності людини проблема здоров'я постає як одна з найбільш гострих. На жаль, у суспільстві виникла і набуває стійкості ситуація, коли педагогіка й медицина заявляють про різке погіршення стану здоров'я вже стосовно дітей дошкільного віку.

Підвищення ефективності фізичного виховання учнів з інтелектуальними порушеннями передбачає пошук інноваційних підходів до організації фізкультурно-оздоровчої роботи, реалізації завдань, які потребують перебудови свідомості людини, мобілізації її життєвих ресурсів, усвідомлення необхідного дотримання здорового способу життя та вироблення особистої позиції щодо зміцнення стану свого здоров'я впродовж всього життя, з врахуванням інтересів та вікових особливостей дітей [2; 3].

Аналіз досліджень і публікацій. За даними досліджень, які проведені О. Дмитрієвим, С. Венєвцевим, О. Колишкіним та ін., дисгармонійність розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями знаходить свій вияв у нижчому,

порівняно з нормою, рівні розвитку фізичних якостей і реалізується у вигляді рухових порушень. Дослідники вказують на низький рівень розвитку фізичних якостей (показники сили, швидкості, витривалості, гнучкості, точності й статичної рівноваги), координаційних здібностей та дрібної моторики у розумово відсталих школярів у порівнянні з учнями масових шкіл [1; 2].

У зв'язку з цим важливого значення набуває впровадження у спеціальному освітньому закладі для дітей означеної нозології відповідної системи педагогічних заходів, яка б забезпечувала належний рівень розвитку фізичних якостей в поєднанні з корекційно-оздоровчою спрямованістю процесу фізичного виховання.

Мета статті – розкрити особливості застосування здоров'язбережувальних технологій для дітей з інтелектуальними порушеннями.

Виклад основного матеріалу. Підвищення ефективності фізичного виховання учнів з інтелектуальними порушеннями передбачає пошук інноваційних підходів до організації фізкультурно-оздоровчої роботи, реалізації завдань, які потребують перебудови свідомості людини, мобілізації її життєвих ресурсів, усвідомлення необхідного дотримання здорового способу життя та вироблення особистої позиції щодо зміцнення стану свого здоров'я впродовж всього життя, з врахуванням інтересів та вікових особливостей дітей.

У навчально-виховному процесі спеціальної школи доцільно реалізувати біологічні потреби школярів не через збільшення кількості уроків фізичної культури, а за рахунок використання рухових дій в позаурочний час в початкових класах спеціальної школи. Саме під час навчальних занять діти швидше втомлюються, тому використання оздоровчих технологій сприятиме зниженню навантаження й профілактиці стомлюваності учнів, підвищенню працездатності учнів, допоможе їм уникнути перевтоми, подолання стресів, тривожності.

Останнім часом через різноманітність форм навчання, навчальних програм виникає необхідність вивчення їх впливу на фізичне та психічне здоров'я дітей з інтелектуальними порушеннями. Актуальності і практичної значущості набуває проблема створення педагогічних технологій, які б не тільки зберігали, а й покращували здоров'я дітей означеної нозології.

Причина погіршення здоров'я учнів спеціальних освітніх закладів полягає не стільки в несприятливих умовах життя, скільки в недостатній увазі до створення відповідних умов педагогічного процесу, застосування

здоров'язберезувальних технологій. У зв'язку з цим розклад дня учнів в спеціальній школі повинен будуватися так, щоб правильно дозувалися праця і відпочинок дітей, систематично і кваліфіковано проводилися заняття з фізичної культури та оздоровчі заходи [1].

Реальна фізкультурно-спортивна активність дітей з інтелектуальними порушеннями знижується з кожним роком, що пояснюється не стільки погіршенням соціальної установки до фізичної культури взагалі, скільки негативним ставленням до деяких традиційних форм (кроси, гімнастика, монотонні заняття) проведення фізкультурних занять. Виходячи з цього, можна прийти до висновку, що для підвищення фізкультурно-спортивної активності необхідне збільшення новизни та підвищення збагачуючої ролі занять, створення можливостей для занять за вибором, зменшення ролі традиційних (обов'язкових) заходів [3].

Важкість інтелектуального дефекту, супутні захворювання, вторинні порушення, особливості психічної і емоційно-вольової сфери дітей впливає на фізичний розвиток, рухові здібності, здатність до навчання і пристосованість до фізичного навантаження.

У дітей із легкою розумовою відсталістю психомоторне недорозвинення проявляється в уповільненому темпі розвитку локомоторних функцій, непродуктивності рухів, руховому неспокої і метушні. Рухи збіднені, скуті, є недостатньо плавними. Тонкі і точні рухи рук, предметна маніпуляція, жестикуляція і міміка сформовані особливо недостатньо [1; 3].

Системний виклад порушень рухової сфери дітей з інтелектуальними порушеннями представлено в класифікації порушень фізичного розвитку та рухових здібностей дітей означеної нозології, яка розроблена А. Дмитрієвим [1]:

1. Серед порушень фізичного розвитку спостерігаються відставання в масі тіла, відставання в довжині тіла, порушення постави, порушення в розвитку стоп; відставання в показниках обсягу життєвої ємності легень, дисплазії.

2. Серед порушень у розвитку рухових здібностей спостерігаються:

- а) порушення координаційних здібностей, точність рухів у просторі, координації рухів, ритм рухів, диференціювання м'язових зусиль, просторове орієнтування, точності рухів у часі, рівноваги.

- б) відставання від здорових однолітків у розвитку фізичних якостей.

3. Серед порушення основних рухів виділяють неточність рухів у просторі і часі, грубі помилки при диференціюванні м'язових зусиль; відсутність

спритності та плавності рухів, зайва скутість і напруженість, обмеження амплітуди рухів в ходьбі, бігу, стрибках, метаннях.

Специфічні особливості моторики обумовлені насамперед недоліками вищих рівнів регуляції. Це породжує низьку ефективність операційних процесів усіх видів діяльності і проявляється в несформованості тонких диференційованих рухів, слабкій координації складних рухових актів, низькому рівні навчання рухам, недоліках доцільної побудови рухів, утруднення при виконанні або зміні рухів за словесною інструкцією [1; 3].

Відставання у фізичному розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями, ступінь адаптації до фізичного навантаження залежать не тільки від ураження ЦНС, але і є наслідком вимушеної гіпокінезії. Відсутність або обмеження рухової активності гальмує природний розвиток дитини, викликаючи ланцюг негативних реакцій організму: послаблюють опірність до застудних і інфекційних захворювань, створюють передумови для формування слабкого малотренованого серця. Гіпокінезія часто призводить до надмірної ваги, а іноді до ожиріння, що ще більше знижує рухову активність.

Для школярів з інтелектуальними порушеннями характерне швидке виснаження нервової системи, особливо при монотонній роботі, стомлення яке нарастає, зниження працездатності, низький рівень витривалості. У багатьох учнів зустрічаються порушення серцево-судинної, дихальної, ендокринної систем, внутрішніх органів, зору, слуху, вроджені аномалії структури зубів та прикусу, природжений вивих стегна, а також множинні поєднані дефекти [3].

У вирішенні проблеми збереження і зміцнення здоров'я учнів з інтелектуальними порушеннями, необхідно застосовувати комплексний підхід, якій припускає перетворення освітнього середовища в здоров'язбережувальний життєвий простір, що уявляє собою єдиний ціннісний та інструментальний простір життя дитини в школі, вдома, у соціумі, наповнений навчальною, трудовою діяльністю і різностороннім спілкуванням.

Система здоров'язбережувальних технологій для дітей з інтелектуальними порушеннями повинна сприяти покращенню протікання компенсаторних процесів у організмі, які, в свою чергу, сприятимуть позитивному фізичному, психічному та соціальному розвитку організму. Використання великого арсеналу засобів та методів здоров'язбережувальних технологій у роботі із учнями з інтелектуальними порушеннями сприятиме подоланню негативних причин, які заважають їм позитивно ставитись до занять

фізичною культурою та спортом, забезпечуючи всебічний розвиток особистості, здобуття самостійності та незалежності, вдосконалення професійної майстерності та, взагалі, досягнення визначних результатів у житті.

Сутність здоров'язбережувальних технологій полягає в комплексній оцінці умов виховання і навчання, які дозволяють зберігати наявний стан учнів, формувати більш високий рівень їхнього здоров'я, здійснювати моніторинг показників індивідуального розвитку, проводити реабілітаційні заходи [2].

Використання здоров'язбережувальних технологій для дітей з інтелектуальними порушеннями в системі спеціального освітнього закладу передбачає організацію педагогічної роботи за такими напрямками: діагностичний напрям; організація роботи, спрямованої на гігієнічне виховання, пропаганду здорового способу життя, збільшення позитивної мотивації до занять фізичною культурою; організація самостійної роботи, спрямованої на формування в учнів навичок здорового способу життя; організація позакласної виховної роботи; розвиток освітньо-оздоровчої системи.

Висновки. Таким чином, в роботі розкрито особливості застосування здоров'язбережувальних технологій для дітей з інтелектуальними порушеннями, які полягають у здійсненні постійного пошуку індивідуальних підходів до дитини та диференційований підбір завдань, комбінований та ігровий характер занять; позитивний емоційний настрій дітей на заняттях; формування постійної потреби у набутих уміннях та навичках; ігрові, нетрадиційні форми навчання й виховання; підкреслення особистого успіху кожного учня; врахування особистісного росту дитини відносно самої себе; створення ситуації успіху.

Перспектива дослідження. Перспективу подальшого дослідження вбачаємо в удосконаленні напрямів використання здоров'язбережувальних технологій для дітей з інтелектуальними порушеннями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Веневцев С. И., Дмитриев А. А. Оздоровление и коррекция психофизического развития детей с нарушением интеллекта средствами адаптивной физической культуры. М. : Советский спорт, 2004. 104 с.
2. Колишкін О. В. Теоретико-практичні основи адаптивної фізичної культури : навч. посіб. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. 424 с.
3. Частные методики адаптивной физической культуры : учеб. пособ. / под ред. Л. В. Шапковой. М. : Советский спорт, 2004. 464 с.